DOI: https://doi.org/10.18371/fp.1(33).2019.177114

УДК 81’243:336.7

ІНШОМОВНА КРОСКУЛЬТУРНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ОСВІТИ

ЧАБАК Лариса Іванівна,
старший викладач кафедри
соціально-гуманітарних дисциплін
Черкаського навчально-наукового інституту
ДВНЗ «Університет банківської справи»
e-mail: larisa.6666@ukr.net

Анотація. *Головною ідеєю статті є визначення необхідності формування кроскультурної компетентності здобувачів вищої економічної освіти. В статті досліджено, що кроскультурна компетентність є складовою частиною професійної компетентності, яка формується в процесі вивчення іноземної мови. Автор наголошує на нерозривному зв’язку іноземної мови та культури іншої країни.*

Ключові слова: *кроскультурна компетентність, компетенція, міжкультурне спілкування, комунікативна культура, полікультурний простір.*

Аннотация. *Главной идеей статьи является определение необходимости формирования кросскультурной компетентности студентов высшего экономического образования. В статье исследовано, что кросскультурная компетентность есть составляющей профессиональной компетентности, развивающейся в процессе обучения иностранному языку. Автор отмечает неразрывную связь иностранного языка и культуры другой страны.*

Ключевые слова: *кросскультурная компетентность, компетенция, межкультурное общение, коммуникативная культура, поликультурное пространство.*

Постановка проблеми. Інтеграція України в європейський освітній простір, сучасний стан розвитку інформаційної, науково-технічної та освітньої взаємодії, збільшення можливості перетину культур різних народів за рахунок появи спільного для всіх освітньо-культурного простору спонукають до активізації процесу формування комунікативної культури майбутніх фахівців незалежно від їх професійного спрямування. Завдяки постійному розширенню міжнародних відносин України відбувається інтернаціоналізація усіх аспектів суспільного життя. Іноземна мова є життєво-необхідною у різних сферах діяльності людини, а тому стає дієвим фактором соціально-економічного, науково-технічного та загальнокультурного розвитку суспільства. Як наслідок, приходить усвідомлення того факту, що культурні відмінності відіграють

важливу роль у ділових стосунках, а відтак можуть суттєво вплинути на кінцевий результат співробітництва. Вирішення багатьох професійних і життєво важливих завдань фахівцями різних спеціальностей суттєво залежить від рівня сформованості їхньої іншомовної комунікативної компетентності. Питання про підготовку фахівців до співпраці в умовах зростаючого багатокультурного суспільства і створення нового освітнього простору, який допоможе застерегти від дискримінації, насильства та конфліктів, пов'язаних із взаємодією різних культур та світоглядом різних народів, є одним із важливих питань сучасної освітньої політики [4, с. 10].

Розвиток кроскультурної комунікації стає визначальною рисою сучасного українського суспільства, а відтак, безперечно, одним із пріоритетних напрямів досліджень системи освіти. Розв'язання численних проблем сучасної цивілізації постійно вимагає взаємодії і взаєморозуміння між людьми, які належать до різних національних та корпоративних культур. Очевидно, що в основу такого взаєморозуміння, що реально сприяє взаємозбагаченню культур, має бути покладена кроскультурна комунікація, яку можна вважати особливим типом культури представників різних національностей та професій. Вона характеризується тісною взаємодією національних та корпоративних культур і виявляється в національній самосвідомості, етнокультурній і лінгвокультурологічній компетентності особистості, толерантності, в її прагненні до міжнаціональної згоди в різних сферах спілкування. Оволодіння мовою міжнародного спілкування сприяє розвитку у здобувачів вищої економічної освіти практичних здібностей, уміння використовувати її як інструмент спілкування у діалозі культур і цивілізацій сучасного світу. Саме тому виникає чітка необхідність доповнити традиційне оволодіння мовленнєвими навичками та комунікативними вміннями інтеркультурно виправданим, гуманістично орієнтованим змістом.

Удосконалюючи кроскультурну компетентність, ми тим самим підвищуємо і професійну компетентність здобувачів вищої економічної освіти. Завдяки цьому, навчання іншомовного спілкування у вищих закладах освіти набуває культурологічного сенсу. Майбутній фахівець нового типу, який володіє іноземною мовою, повинен якісно здійснювати професійну діяльність на міжнародному рівні, пристосовуватись до нового засобу спілкування, пізнавати іншу культуру та осмислювати власні етнокультурні першоджерела, швидко адаптуючись у полікультурному просторі та виявляючи толерантне ставлення до чужої мови та культури [10, с. 35].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження теоретичних, методичних та прикладних аспектів формування іншомовної кроскультурної компетентності свідчать про те, що як вітчизняні, так і зарубіжні дослідники у галузі соціології, культурології, лінгвістики, психології, філософії та освіти виявляють підвищений інтерес до

питання вивчення аспектів міжкультурної компетентності. Безперечну цінність мають розробки, які було здійснено за наступними напрямами: формування соціокультурної компетентності (О. Бирюк, І. Закір'янова, Д. Іщенко, С. Шукліна та ін.); формування комунікативної компетентності (С. Зенкевич, Л. Мітіна, Ю. Пасов, Л. Романишина, З. Підручна та ін.); формування професійної компетентності (Л. Зеленська, Л. Карпова, Н. Кузьміна, Н. Лобанова, А. Маркова та ін.).

Актуальність даного дослідження зумовлена необхідністю чіткого визначення пріоритетів якісної підготовки висококваліфікованого конкурентоздатного фахівця, здатного працювати в умовах культурного різноманіття, співіснуючи в реаліях все зростаючого багатокультурного суспільства. Формування кроскультурної компетентності передбачає появу якісних змін у ставленні студента до світоглядних домінант життя у процесі навчання у вищому навчальному закладі на підставі становлення адекватної ціннісної картини світу, усвідомлення пріоритетного значення міжкультурного спілкування в полікультурному освітньому середовищі.

Формулювання цілей статті. Мета даного дослідження полягає у розкритті сутності та структури кроскультурної компетентності студентів економічних закладів освіти як складової професійної компетентності та обґрунтуванні необхідності її формування під час навчання іншомовного спілкування.

Виклад основного матеріалу. Прийнято вважати, що підготовка майбутнього фахівця має на меті оволодіння ним спеціальних професійних компетенцій, таких як:

− лінгвістична, яка передбачає знання системи мови, правил її функціонування в іншомовній комунікації;

− соціолінгвістична, яка передбачає знання про те, яким чином соціальні фактори двох культур (рідної та іноземної) впливають на вибір лінгвістичних форм;

− лінгвокраїнознавча, яка передбачає знання основних особливостей соціокультурного розвитку народу, мова якого вивчається;

− комунікативна, яка передбачає здатність сприймати та породжувати іншомовні тексти відповідно до поставленого комунікативного завдання;

− навчально-пізнавальна, яка передбачає оволодіння технікою і стратегією вивчення іноземних мов, формування у студентів способів автономного набуття знань та розвиток іншомовних навичок і вмінь;

− лінгвометодична, яка передбачає оволодіння мовою на адаптивному рівні і оволодінням вміннями педагогічного спілкування (управління інтелектуальною діяльністю студентів, стимулювання їх мовленнєвої діяльності);

− соціальна, яка складається з бажання та вміння взаємодіяти зі студентами та колегами;

− стратегічна, яка передбачає вироблення лінгводидактичних стратегій, які допоможуть майбутньому фахівцю здійснювати вибір технологій

навчання з урахуванням психологічних і вікових особливостей здобувачів вищої економічної освіти.

Важливо зазначити, що в сучасній науці існує диференціація термінів «компетенція» та «компетентність». Підтвердженням зазначеного є думка Ж.Д. Горіної, яка вважає, що компетенція охоплює сукупність взаємопов'язаних якостей особистості (знань, умінь і навичок, способів діяльності), соціально визначених щодо певного кола проблем і процесів [2, с. 179]. Натомість Н.Ф. Бориско у своєму дослідженні зазначає, що полікультурна компетенція особистості є наслідком зростання її культурно-мовного досвіду, беручи початок від рідної мови, яка вивчається та щоденно використовується в родинному колі, і закінчуючи оволодінням мовами інших народів, що були опановані в навчальних закладах або безпосередньо в мовному оточенні.

Компетентність, на відміну від компетенції, базується на знаннях, вміннях і навичках, але ними не вичерпується. Вона повністю охоплює особистісне ставлення до предмета діяльності, набутого ним в процесі навчання, та адекватне володіння людиною відповідними складовими комунікативної компетенції (мовної, мовленнєвої, соціокультурної, дискурсивної, стратегічної, предметної і та ін.) [5, с. 11].

Відтак, не можна не погодитись з визначенням компетентності як інтегральної якості особистості, що виявляється в загальній здатності і готовності до мовленнєвої діяльності, заснованій на знаннях і досвіді, набутих у процесі навчання і соціалізації й орієнтованих на самостійну та успішну участь в діяльності, а також охоплює сукупність взаємопов'язаних якостей особистості.

Кроскультурна компетентність – це одна із найважливіших навичок сучасного фахівця. Використовуючи термін «кроскультурна компетентність», І.Г. Шавкун говорить про сукупність таких важливих професійних якостей: теоретичні знання щодо національних культур і моделей виховання, психологічні особливості особистості, знання іноземної мови [9, с. 117].

Кроскультурна компетенція – це компетенція особливої природи, яка базується на знаннях та уміннях, здатність здійснювати міжкультурне спілкування завдяки створенню для комунікантів спільного розуміння того, що відбувається, і досягати зрештою позитивного для двох сторін результату спілкування. Метою формування кроскультурної компетентності є досягнення такої якості мовної особистості, яке дасть їй можливість вийти за межі власної культури і набути якості медіатора культур, не втрачаючи власної культурної ідентичності.

Реальність досягнення цієї мети стає можливою за умови створення таких мотивів та ситуацій, за яких здобувачі вищої освіти можуть виявляти пізнавальну активність, мати бажання реально і ефективно користуватися набутими знаннями та сформованими мовними навичками й уміннями. Формування кроскультурної компетентності стає можливим шляхом пояснення особливостей

світосприйняття та відчуття світу іншими націями. Кроскультурна компетентність сприяє набуттю практичних навичок спілкування із представниками інших культур та завжди виявляється в процесі взаємної діяльності. В контексті загальної інтеграції та інформатизації суспільства кроскультурна компетентність тлумачиться як здатність здобувача вищої освіти до ефективного вирішення завдань за умов міжкультурного спілкування, яке передбачає діалог та взаєморозуміння, а не просто зіткнення різних культур [3, с. 103].

Аналізуючи наукові джерела з даної проблеми дослідження, можна виокремити в структурі кроскультурної компетентності три основні складові, які «відповідають» за рівень комунікативної ультури: лінгвістична, соціальна та комунікативна.

1. Лінгвістична складова компетентності представляє собою комплексну систему внутрішньо засвоєних комунікантом знань функціонування іноземної мови і проявляється у їх використанні в мовленнєво-мисленнєвій діяльності. У процесі вивчення іноземної мови таку діяльність забезпечує робота з текстом, з проблемою, з ігровим завданням. Лінгвістична компетенція ґрунтується на таких видах компетенцій:

- компетенція у говорінні, що охоплює компетенцію в діалогічному та монологічному мовленні;
- лексична, яка включає володіння лексичними знаннями і мовленнєвими лексичними навичками;
- граматична, що містить граматичні знання і мовленнєві граматичні навички;
- фонологічна, яка свідчить про наявність фонетичних знань та мовленнєвих слухо-вимовних навичок.

Зміст лінгвістичної складової полягає у здатності розуміти та продукувати вивчені або аналогічні їм висловлювання, а також потенційно розуміти нові, невивчені висловлювання іншомовного середовища [6, с. 191].

2. Поняття соціальної компетентності розкривається через соціокультурний, соціолінгвістичний та професійний компоненти, які сприяють імплементації основної мети сучасної освіти. Володіння іноземною мовою розглядається як засіб соціокультурного розвитку особистості, збагачення новими знаннями іншомовної культури. Соціальна або соціолінгвістична компетентність означає здатність розуміти і продукувати словосполучення та речення з такою формою та таким значенням, які відповідають певному соціолінгвістичному контексту іншомовної комунікації. У процесі формування соціальної компетентності, яка складається з соціокультурної, соціолінгвістичної та професійної, особлива увага приділяється міжпредметним зв’язкам. Основною ціллю викладача іноземної мови є формування у студентів уміння спілкуватися у межах професійно-орієнтованої тематики, адекватно реагуючи на запитання у межах даної комунікативної ситуації. Варто зазначити, що соціокультурний розвиток у процесі вивчення іноземної мови має дуже

важливе значення для професійного становлення майбутнього фахівця будь-якої галузі. Цілісну систему соціокультурної компетенції формують такі взаємопов'язані компоненти, як: країнознавча (охоплює усталені знання, професійну тематику, національний характер, суспільно-державний устрій, здобутки у галузі освіти, культури, особливості побуту, традиції, звичаї); лінгвокраїнознавча, що характеризує здатність сприймати мову в її культуроносній функції, з національно-культурними особливостями (охоплює знання мовних одиниць, зокрема з національно-культурним компонентом семантики, і вміння використовувати їх відповідно до соціально-мовленнєвих ситуацій); соціолінгвістична компетенція (це знання особливостей національного мовленнєвого етикету і невербальної поведінки та навички врахування їх у реальних життєвих ситуаціях, здатність організовувати мовленнєве спілкування відповідно до комунікативної ситуації, соціальних норм поведінки та соціального статусу комунікантів) [7, с.58].

3. Комунікативна складова компетентності означає, що кожному висловлюванню притаманні свої правила, які, водночас, підпорядковуються загальним правилам граматики. Засвоєння цих правил забезпечує спроможність якісно використовувати мову в процесі комунікації. Суть комунікативної компетентності розкривається через прагматичний, дискурсивний та інформативний компоненти. Комунікативна прагматичність означає готовність передавати комунікативний зміст у конкретній ситуації спілкування. Під дискурсивним компонентом розуміють правила побудови змісту конкретного висловлювання, володіння комунікативним вмінням, пов'язаним з умовами реалізації окремих мовленнєвих функцій із застосуванням адекватних мовних моделей-зразків. Аналізуючи формування комунікативної компетентності, доречно зазначити, що періодичні видання, Інтернет та телебачення є одними з найпоширеніших джерел отримання інформації, якими в сучасних умовах користується суспільство. Робота над матеріалами газет та журналів зі спеціальних дисциплін англійською мовою дає можливість студентам оволодіти унікальним тематичним розмаїттям лексики, є основою для комунікативної діяльності, а також сприяє формуванню особистості як активного члена суспільства [8, с.148].

Щодо деталізованого визначення структури іншомовної комунікативної компетентності, то деякі дослідники виділяють інші складові: дискурсивна компетентність – здатність поєднувати окремі речення у зв'язне усне або письмове повідомлення, дискурс, використовуючи для цього різноманітні синтаксичні та семантичні засоби; стратегічна компетентність – здатність ефективно брати участь у іншомовній комунікації, обираючи для цього вірну стратегію дискурсу, а також адекватну стратегію для підвищення ефективності комунікації. Стратегічна компетенція характеризує наявність блоку знань, умінь та навичок, що забезпечують розуміння методу викладу й способу

поєднання речень, визначення важливості теми повідомлення, логічного зв'язку між частинами тексту та порядку деталізації їхнього логічного взаємозв'язку [7, с. 58].

Аналіз цих складових засвідчує той факт, що іншомовна комунікативна компетенція є багатокомпонентною структурою. Очевидно, що кроскультурна компетентність має інтегративний характер. За своєю сутністю вона є результатом розвитку особистості студента в процесі навчання і являє собою сукупність спеціальних знань національно-культурних особливостей та реалій країни, мова якої вивчається [1, с.33].

Здійснюючи формування кроскультурної компетентності здобувачів економічної закладів освіти на матеріалі іноземної мови, необхідно найефективніше забезпечувати якісний зміст навчання, його тематичну організацію. Використання країнознавчої та культурознавчої інформації у процесі навчання іншомовного спілкування сприятиме результативному оволодінню студентами мовним компонентом комунікативної компетенції. Ефективність її формування значною мірою залежатиме від урахування різних механізмів та чинників, що притаманні процесу вивчення іноземної мови.

Для успішного формування іншомовної комунікативної компетентності здобувача вищої економічної освіти, на наш погляд, необхідно ставити акцент на розвитку таких якостей, як: зорієнтованість викладача на цінності міжкультурного діалогу, що може виявлятися в когнітивному, емотивному й діяльному аспектах; міжкультурна компетентність педагога, націленість на педагогіку співпраці; проектування змісту діалогу культур з урахуванням культурознавчої навчальної інформації; врахування цінностей рідної культури, їх взаємозв'язку з цінностями інших культур. Одним з важливих складових комунікативної компетентності майбутнього фахівця є його іншомовна комунікативна компетентність, яка характеризується обсягом і характером засвоєних знань, умінь, навичок іноземної мови, що формується в процесі моделювання іншомовної професійної діяльності.

Висновки. Підсумовуючи, можна зробити висновки стосовно того, що кроскультурна компетентність здобувача вищої економічної освіти є поєднанням його лінгвістичної, соціальної та комунікативної компетентностей. Важливим результатом формування кроскультурної компетентності студентів економічних закладів освіти є розвиток їх прагнення до безперервного полікультурного навчання, яке базується на постійній тенденції розширення знань про культурне і соціокультурне життя рідної країни та країни, мова якої вивчається. Аналіз складових кроскультурної комунікативної компетенції свідчить про те, що всі вони побудовані на засадах системного підходу, який передбачає дослідження комунікативної компетенції як системи, визначення її внутрішніх особливостей і зв'язків. Саме тому програма курсу англійської мови для здобувачів вищих економічних закладів освіти повинна містити великий

обсяг знань національної культури, мовленнєвої діяльності в їхньому передбачити застосування усіх видів взаємозв'язку та взаємозалежності.

Список використаної літератури

1. Артеменко Т.М. Деякі проблеми навчання ефективного спілкування іноземною мовою. *Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки : збірник наукових статей.* Харків, 2009. №14.С. 32-39.

2. Горіна Ж.Д. Аксіологічні аспекти міжкультурно-комунікативної компетентності. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології наук. Журнал.* 2009. № 1. С. 340.

3. Гринкевич Т. Personality in multicultural society. *Іноземні мови в навчальних закладах*. 2006. № 2. С. 102-105.

4. Коваленко О. Політика та практика викладання в умовах соціокультурного розмаїття. *Іноземні мови в навчальних закладах*. 2006. № 5. С. 10-12.

5. Ніколаєва С.Ю. Цілі навчання іноземних мов в аспекті компетентнісного підходу. *Іноземні мови*. 2010. № 2. С. 11-17.

6. Сура Н. А. Іншомовна професійна компетентність: головні принципи та компоненти процесу навчання професійно орієнтованого спілкування. *Вісник Луганськ. держ. пед. ун-ту ім. Т. Г. Шевченка.* 2003. № 4 (60). С. 190–192.

7. Тинкалюк О. Сутність і структура іншомовної комунікативної компетентності студентів немовних спеціальностей вищих навчальних закладів. *Вісник Львівського університету. Серія педагогічна.* 2008. Вип 24. С. 53–63.

8. Чабак Л.І. Формування інтеркультурної компетентності студентів немовних закладів освіти у процесі навчання іншомовного спілкування. *Міжнародне співробітництво для локального розвитку*: матеріали II міжнародної науково-практичної конференції (м. Краматорськ, 26 жовт. 2016р.). Т.1 – Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2016. С. 144-149.

9. Шавкун І.Г. Кроскультурна комунікація як складова сучасної менеджмент-освіти. *Культурологічний вісник нижньої Наддніпрянщини*. 2009. С. 115-117.

10. Юдіна О.В. Система вправ для навчання майбутніх менеджерів міжкультурного спілкування німецькою мовою. *Іноземні мови.* 2009. № 2. С. 35-39.

DOI: https://doi.org/10.18371/fp.1(33).2019.177114

JEL A220

FOREIGN LANGUAGE CROSS-CULTURAL COMPETENCE AS A COMPONENT OF PROFESSIONAL COMPETENCE OF STUDENTS OF HIGHER ECONOMIC EDUCATION

CHABAK Larysa
Senior Lecturer of Law, Social Sciences and Humanities Department
Banking University, Cherkasy Institute
e-mail: larisa.6666@ukr.net

Abstract. *The main idea of the article is to determine the necessity of forming intercultural competence of students of higher economic education. It is investigated in the article that intercultural competence is an integral quality of personality that develops in the process of learning a foreign language. The author focuses on the close connection of the foreign language and the culture of another country.*

Keywords: *intercultural competence, competence, intercultural communication, communicative culture, multicultural space.*

The article investigates that cross-cultural competence is an integral part of the professional competence which is formed in the process of studying a foreign language. The author emphasizes the inextricable connection between the foreign language and the culture of another country.

The actuality of this study is due to the need for clear definition of the priorities of qualitative training of a highly skilled and competitive specialist being able to work in conditions of cultural diversity.

The purpose of this study is to reveal the essence and structure of the cross-cultural competence of students of economic educational institutions being a component of the professional competence and substantiate the necessity of its formation in the process of teaching foreign language communication.

The author has proved that the cross-cultural competence is one of the most important skills of a modern specialist. It is based on knowledge and skills, the ability to perform intercultural communication through the creation of a positive result of communication for the communicants. The reality of achieving the goal becomes possible by creating situations in which students of higher economic education may show cognitive activity, have a desire to use real knowledge and language skills effectively and efficiently. Formation of the cross-cultural competence becomes possible by explaining the peculiarities of world perception and the sense of the world by other nations. Cross-cultural competence facilitates acquisition of

practical skills of communication with representatives of other cultures and manifests itself in the process of mutual professional activity.

The author proves that in the process of cross-cultural competence formation of the students of economic educational institutions it is necessary to provide the highest quality content of education, its thematic organization in the most effective way.

Mastering the language of international communication will help the students of higher economic education develop practical skills and abilities to use it as a tool for their professional communication.

References

1. Artemenenko T.M. (2009). Deiaki problemy navchannia efektyvnoho spilkuvannia inozemnoiu movoiu. [Some problems of learning effective foreign language communication]. *Vykladannia mov u vyshchykh navchalnykh zakladakh osvity na suchasnomu etapi. Mizhpredmetni zviazky –Teaching languages at higher educational institutions at present stage. Intersubject links:* Journal. Kharkiv, №14, pp. 32-39. [In Ukrainian].

2. Horina Zh.D. (2009). Aksiolohichni aspekty mizhkulturno-komunikatyvnoi kompetentnosti. [Axiological aspects of intercultural and communicative competence]. *Pedagogichni nauky`: teoriya, istoriya, innovacijni texnologiyi nauk – Pedagogical Sciences: Theory, History, Innovative Technologies of Sciences.* Journal. № 1, pp. 340. [In Ukrainian].

3. Grinkevich T. (2006). Personality in multicultural society. *Inozemni movy v navchalnykh zakladakh – Foreign languages in educational institutions*. № 2, pp. 102-105. [In English].

4. Kovalenko O. (2006). Polityka ta praktyka vykladannia v umovakh sotsiokulturnoho rozmaittia. [Politics and practice of teaching in the conditions of socio and cultural diversity]. *Inozemni movy v navchalnykh zakladakh –Foreign languages in educational institutions*, № 5, pp. 10-12. [In Ukrainian].

5. Nikolaeva S.Y. (2010). Tsili navchannia inozemnykh mov v aspekti kompetentnisnoho pidkhodu. [Objectives of teaching foreign languages in terms of competency approach]. *Inozemni movy – Foreign languages,* № 2, pp. 11-17. [In Ukrainian].

6. Sura N. A (2003). Inshomovna profesiina kompetentnist: holovni pryntsypy ta komponenty protsesu navchannia profesiino oriientovanoho spilkuvannia. [Foreign-language professional competence: the main principles and components of the learning process of professionally oriented communication]. *Journal of Taras Shevchenlo National University of Luhansk.* № 4 (60), pp. 190–192. [In Ukrainian].

7. Tinkałuk O. (2008). Sutnist i struktura inshomovnoi komunikatyvnoi kompetentnosti studentiv nemovnykh spetsialnostei vyshchykh navchalnykh zakladiv. [The essence and structure of foreign language communicative competence of students of non-language specialties of higher educational institutions]. *Journal of Lviv University. Pedagogical Series.* (Vol.24), pp. 53–63. [In Ukrainian].

8. Chabak L.I. (2016). Formuvannia interkulturnoi kompetentnosti studentiv nemovnykh zakladiv osvity u protsesi navchannia inshomovnoho spilkuvannia. [Formation of intercultural competence of students of non-language educational institutions in the process of teaching foreign language communication]. *Mizhnarodne spivrobitnytstvo dlia lokalnoho rozvytku– International cooperation for local development:* Proceedings of the II International Scientific and Practical Conference (Kramatorsk, October 26, 2016). (Vol.1), Vinnytsya: LLC "Nilan-LTD", pp. 144-149. [In Ukrainian].

9. Shavkun I.G. (2009). Kroskulturna komunikatsiia yak skladova suchasnoi menedzhment-osvity. [Cross-cultural communication as a component of modern management education]. *Kulturolohichnyi visnyk nyzhnoi Naddnipranshchyny* , pp. 115-117. [In Ukrainian].

10. Yudina O.V. (2009) Systema vprav dlia navchannia maibutnikh menedzheriv mizhkulturnoho spilkuvannia nimetskoiu movoiu. [System of exercises for training future managers of intercultural communication in German]. *Inozemni movy – Foreign languages,* № 2, pp. 35-39. [In Ukrainian].